

Solidaritet og realisme

1978

22-01-162

«Hvordan skal vi bygge en bedre verden» er et ambisiøst tema for en bok, så ambisiøst at de fleste holder seg langt unna. Idealister har hatt et slags monopol på området, og særlig politiske idealister med verdensrevolusjonen som ess i ermet. Kristen-humanistisk «bedre-verden»-tenkning blir lett så deklamatorisk at det knapt er til å høre på, eller så preget av «om-og-men» at det smaker vann.

Nu har en kristen – og humanist? – våget seg løs på temaet i en bok, en lavmælt refleksjon om solidaritet og ansvar. Den lar seg høre.

SOLIDARITET OG realisme er grunnleggende betingelser for å bygge en bedre fremtid, hevder Jens-Jonathan Wilhelmsen i boken «Mennesket og strukturene».

Solidaritet har de senere år vært brukt som ett av sosialistenes nøkkelord. Utjevningstanken bygger på solidaritet, i brudd med den kapitalistiske egen-nyttetanke.

Men solidariteten som idé er en videreføring av den kriste kjærlighetstenkning, et faktum som får Wilhelmsen til å fremheve nettopp solidariteten som en grunnleggende betingelse for riktig samfunnsutvikling.

VIDERE PERSPEKTIV

Solidaritet innebærer også at enkeltmennesket har et videre

perspektiv på sin hverdag. Vi må bryte ned den privatisering av våre liv som så mange av oss ynder å følge.

Meningsfylde ligger i dette: At vi arbeider innen en større sammenheng, med et større mål enn våre private, hevder han.

Dette smaker av idealisme, av «ofre-seg-for-andre»-tenkning. Men forfatteren stanser ikke der.

Hver enkelt av oss lever i en sosial sammenheng hvor vår måte å leve på får konsekvenser ut over vår private sfære. Vi former samfunnets liv, om vi vil eller ikke. Dermed eksisterer et ansvar som er ubehagelig, og vi gjerne skulle glemme, men som ikke forsvinner av den grunn. Dette ansvar er Wilhelmsen opp-tatt av.

Hva kan så enkeltmennesket gjøre? Skaffe seg herredømme over kreftene i seg selv, gå inn i et samarbeide med andre, er forfatterens svar.

HARDHUDET

Her kommer forfatterens hovedbetingelse inn: Realisme. godgjørendhet eller gode hensikter er i seg selv ikke nok. Uten hardhudet realisme glir man lett inn i det naive eller andres motiver og egne. Ikke alle som snakker om en bedre verden mener det. Og egen trang til å «ofre seg for andre» kan springe ut av helt andre motiver enn de høyverdige.

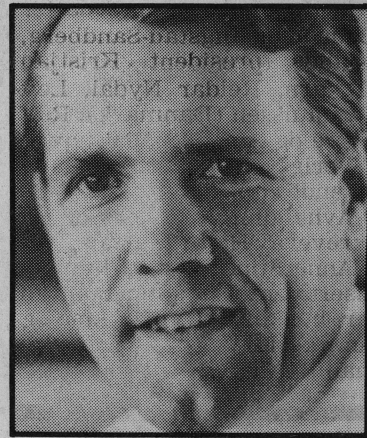
Wilhelmsens realisme viser seg i mange små detaljer, som når han snakker om vanskelighetene ved å arbeide i en gruppe for å nå et felles, større mål. «De fleste mennesker er vanskelige på en eller annen måte», skriver han, «og det kan være enklere å holde en viss avstand (enn å arbeide i gruppe). Men samfunnet betaler sin pris for den slags eskapisme». Også edle hensikter fordrer disiplin og evne til å innordne seg, på tvers av særheter.

NAIV

Ikke overalt viser forfatteren den samme realisme. I politiske kommentarer er han tidvis forbausende naiv. Som her: «I dag vil klassekampen i siste omgang lede til atomkrig mellom den kommunistiske og kapitalistiske verden» (s. 43). Han ser østblokken som den ene side i en verdensomfattende klassekamp, en fremstilling som passer Kreml-udmerket, men er uten grunnlag i realiteter. Maktpyramidene bak jernteppet står ikke for underklassens interesser, uansett kommunistlandenes sprogbruk. Forfatterens naivitet overfor kommunistiske ordjonglerier viser seg her som et par andre steder i boken.

KORTFATTET

På 74 sider kan man vanskelig bygge opp resonnementer om et så omfattende tema som dette. Synspunktene må presenteres kortfattet, ofte i stikkord. For dem som i utgangspunktet er på linje med forfatterens tankegang, er dette intet problem, boken er et nyttig moment om solidaritet og

Jens-Jonathan Wilhelmsen – litt bastante formuleringer.

ansvar. Den stimulerer refleksjon.

Men de som er uenig, vil lett trekke på skuldrene av de litt bastante formuleringer. Gjennomgående bruk av sitater gjør også boken mer usammenhengende enn nødvendig.

Jens-Jonathan Wilhelmsen:
Mennesket og strukturene.
Dreyer 1978. 78 s.

M.H.